

accendit. Sic liquescit excussa glans fundâ, et attritu aeris velut igne distillat. Ex his constat qualis sit illorum status atque conditio, qui iustis, seu veris Deo contradicunt. Ut enim lapis aut excutitur ex fundâ, aut in eâ rotatur, et susdeque volvitur in circulo fundæ, sic impius in jugi quâdam sollicitudine ac turbine versatur, et tandem eô projicitur, ubi mortem subeat sempiternam.

VERS. 50. — CUM ERGO FECERIT DOMINUS TIBI DOMINO MEÔ OMNIA, QUÆ LOQUITUS EST BONA DE TE, NON ERIT TIBI HOC IN SINGULTUM, ET SCRUPULUM CORDIS. Non dubium quin homo prudens, quicquid ab aliis observari et amari cuperet, si in altiori loco sederet, qualis est regius, doleret graviter, cum à se reperiret admissum aliquid vel crudele, vel injustum, maxime in suos: serô enim illa, in quibus aliquid turpitudinis est, exuri possunt ex aliorum memoriâ, qui non omninô fidendum esse putant illi, cujus ingenium aut nimium præceps esse noverunt, aut parùm clementie et æquitatis amans. Hoc ergo monet Abigail, ut apud se iterùm et sapius reputet David, ne aliquid nunc, dum suo nimium obsequitur furori, infingat animo, quod in æternum cruciet, et incessanter ploret. Illud est enim esse in singultum, quia diuturnam plorandî suggestat materiam; et in scrupulum, quia nunquam deerit quod conscium crudelitatis animum semper compungat et exagitet.

QUOD EFFUDERIS SANGUINEM INNOXIIUM, AUT IPSE TE ULTIUS FUERIS. Singultus et scrupulus ideò vexarent Davidis animum, quod innoxium sanguinem suâ manu, et privatâ auctoritate profuderit. Innoxium verò sanguinem appellat Nabalis, quia etiamsi ingratus fuerit et iniustus, intemperantis et maledicæ lingue, nihil tamen admiserat, cur capitali perâ, neque à potestate publicâ multari deberet. Neque enim alicuius rapuit, sed suum homini supplicii negavit: in quo licet reprehendi possit inclementia et sermonis inurbani libertas, non tamen ea fuit utriusque gravitas, ut cum tam severo supplicio comparata, Nabalis sanguis iudicari non possit innoxius. Adde, quod licet proverbialis esset dicendi forma, quâ suam offensionem et iram expresserat David, verba tamen aliquid significabant majus, nempe omnium, que ad illam familiam pertinebant, interitum, usque ad canem, et si quid cane videret: quare fieri non poterat, ut aliquis ex tantâ multitudine sanguis non esset innoxius. Altera causa esset singultus, et scrupuli, quia

quod publica potestas pro alienâ injuriâ vindicandâ facere potuisset non iniquè, id si quis in suâ causâ suâ manu atque iudicio faceret, non esset non iniquum. Porrò David eo tempore licet esset unctus à Samuele, et rex aliquando faturus designatus, at tunc neque populus illum regem admiserat, neque designationem illam omnes, sed admodum fortasse pauci cognoverant. Quarè neque justè, neque legitimè suas tunc poterat injurias persequi.

ET CUM BENEFECEBAT DOMINUS DOMINO MEÔ, RECORDABERIS ANCLLE TUÆ. Duas hic ego expositiones intueor. Altera est orare Abigail, ut quando David regnum obtinuerit, ad quod jam antea à Domino designatus est, ipsius recorderetur, et regiam in ancillam suam liberalitatem ostendat. Ita Abulensis et Dionysius. Imò quidam ex Hebræis putant hanc esse prophetiam Abigail, quasi presensent futu-rum, ut brevi Nabal excederet è vivis, et ipsa advocandâ ad regii thalami societatem. Hoc posterius confutat meritò Abulensis. Altera expositio est, cujus ego neminem patronum video, tunc cogitur esse Davidem, cum ad regiam sedem sublatus fuerit, quàm hoc documentum fuerit opportunum, quo nunc ab effundendo innoxio sanguine revocatus est; neque enim tam habere gratum populum, quem in regiam fidem, tutelamque susceperat; neque ab illo jus acciperet regium, quem tam innoxii et fraterni sanguinis effusione graviter offendisset. Quis enim dubitat, cum tandiu Uria cædes, et violatus thalamus Davidis animum acerbè compunxerit, natæque fecerit nocturnis lacrymis lectum, in quo decumberet, ploraturn quoque, laturumque molestè Nabalis cædem, et familiæ innocentis juratum exitium? Quare recordaretur hinc tam opportuni documentum, et gratias ageret ei, cujus occursum, admonitioneque prudenti, manus suas revocasset impollutas à sanguine (1).

VERS. 52. — ET AIT DAVID AD ABIGAIL: BENEDICTUS DOMINUS DEUS ISRAEL, QUI MISIT NODIE TE IN OCCURSUM MEUM. Respuit David ad hanc tam gravem et attemperatam orationem, et recepit se ab eo furore, quem ante

(1) VERS. 51. — ET CUM BENEFECEBAT DOMINUS DOMINO MEÔ, scilicet tibi, ut te ad regnum evehat, RECORDABERIS ANCLLE TUÆ, ut scilicet mihi beneficias; videtur presagire et tacite petere Abigail, ut asciscatur in uxorem Davidis, cujus regi fiat regina.

(Corn. à Lap.)

conceperat, et gratias agit primùm Deo, qui hanc mentem dedit Abigail, ut se offerret obviam, et astuantem animum ardore vindictæ quasi gelida irrorata restingueret. Deinde Abigail, que sermone usque ad eò prædicit armatas manus, et spiritus ad eadem anhelantes inhibuit. Nam si non se mediam interposuisset, statuerat jam omninô ex familiâ, rebusque Nabal, neque mingentem ad parietem esse relinquendum, idque antequam matutine lucis sese radii diffunderent. Accepit igitur hospitale munus, quod attulerat, atque illam domum cum honore, ac bonâ gratiâ dimisit (1).

(1) BENEDICTUM ELOQUIUM TUUM. Hebræus: *Benedicta discretio tua, consilium tuum, sapientia tua, esto benedicta.* Septuaginta: *Benedictus modus tuus, agendi ratio.*

Que le Seigneur eut bñt, lui qui vous a envoyés aujourd'hui au-devant de moi; et soyez bénie vous-même, de ce que vous m'avez empêché de me venger de ma propre main. David reconnoît que Dieu lui a fait la plus grande grâce qu'il lui pouvait faire, et que cette femme si sage lui a rendu un service qu'il ne peut assez estimer, qui est de l'avoir empêché de ternir par le sang l'innocence de sa vie, et de déshonorer sa puissance en l'employant à perdre les hommes, au lieu que sa gloire devoit être de les conserver.

Il ne faut pas douter que plusieurs des gens de David ne fussent ravis de le voir ainsi armé pour se venger lui-même, et qu'ils ne contribuassent de tout leur pouvoir à allumer encore et à justifier son ressentiment, qui lui alloit faire recueillir des dépouilles sanglantes d'une entreprise qui étoit très-violente en elle-même, quoiqu'elle eût les apparences de la raison. On peut dire qu'ils avoient alors dans le cœur cette pensée qu'un païen à dite depuis: *Tout est permis à des gens armés, après qu'on leur a refusé ce qui est juste.*

Arma tenenti,

Omnia dat, qui justa negat.

Et cependant David reconnoît très-bien que ceux qui lui étoient les plus fidèles en toutes sortes d'occasions, et qui exposoient tous les jours leur vie pour sauver la sienne, lui donnoient en celle-ci un mauvais conseil. Il y a, au contraire, qu'Abigail qui s'opposoit au dessein qu'il avoit formé, et qui lui en faisoit voir l'injustice et les suites dangereuses, lui parloit comme si Dieu même lui eût parlé, et lui donnoit lieu de reconnaître qu'il se rendroit l'ennemi de sa propre gloire, s'il se vengeoit ainsi de l'insolence et de la dureté d'un seul homme par le meurtre de tant d'innocents.

Les rois seront heureux, s'ils imitent l'exemple d'un si grand prince, s'ils modèrent leurs ressentiments lors même qu'ils auront été offensés, et s'ils appréhendent sur toutes choses de se laisser prévenir contre des gens innocents, de ternir la gloire de leur règne par des actions auxquelles on peut donner souvent des louanges fausses et intéressées, lorsque

VERS. 55. — HONORAVI FACIEM TUAM (1).

Sicut confundere faciem alicujus, est facere ne quod ora, exoret, sed repulsus abeat re non impetratâ, sic honorare alicujus faciem, est postulata concedere. Utriusque exempla obvîa sunt in Scripturâ. Lib. 3 Reg. cap. 2, v. 16, dixit Adonias ad Bethsabæe: *Petitionem unam precor à te, ne confundas faciem meam.* Et ibid., v. 20, sic Bethsabæe ad Salomonem filium: *Petitionem unam parvulam ego deprecor à te, ne confundas faciem meam.* Revereri alicujus faciem, vel suspicere, aut erubescere, frequens est. Hoc verò idem est, quod honorare faciem; que cum ad alia etiam multa patent, ad usum, de quo proximè, frequenter adhibetur.

Nunc videndum, an dum injuriam suam persecutur David, et de Nabalis exitio tam serîo cogitat, idque interpositâ jurisjurandî religione confirmat, grave aliquid peccatum admiserit. Quidam negant, in quibus est Theodoretus q. 57 et 58, quia magno usui fuerat David gregibus Nabal, cum esset in deserto; neque supplices Davidis preces in tantâ rerum angustiâ repulsam illam contumeliis plenam pati debuerunt. Quare q. 58, affirmat jusjurandum de delenda Nabalis familiâ fuisse iræ non injuste; pepercisse autem, sapientis et moderatæ cogitationis.

Neque deest aliqua vel ratio, vel indicium, quæ suadent ad hoc consilio atque juramento abuisse peccatum. Neque enim ideò irascelatur David, quod Nabal exiguum illud vite subsidium præcisè negavit, sed quod sibi ac sociis turpem irrogasset ignominiam, dum fugitivos appellat servos, quæ vox ingenius animis gravem inurit contumeliam. Quod antem hanc notam ex suo, suorumque nomine delere voluerit David, ipse docuit v. 59, qui cum

Dieu les condamne d'injustice et de violence. Car ils doivent toujours se souvenir que quelque grands qu'ils soient, ils sont hommes, et qu'ainsi ils peuvent être surpris, ou par leur propre mouvement, ou par des impressions étrangères. Mais ils doivent espérer qu'ils trouveront des personnes qui les empêcheront de tomber dans ce péril et qui leur diront la vérité, comme fit alors cette femme éclairée de Dieu, s'ils sont aussi disposés que David le fut en cette rencontre, à la recevoir et à la suivre. (Sacy.)

(1) Honoravi te, vel aspectum tuum. Hebræus: *Tuli facies tuas.* Septuaginta: *Sospesi faciem tuam.* Nihil leviter et temerè David juraverat. Quare sententiam sapienter mutat. Doct. S. Ambrosius: *Est contra officium nonnunquam solvere promissum, juramentum custodire.* (Calmet.)

audisset mortuum esse Nabal, dixit: *Benedictus Dominus, qui iudicavit causam opprobrii mei de manu Nabal.* Hanc verò tam turpem, tamque ab ingenius animis alienam notam explare videtur potuisse David in capite Nabal. Adde quòd lib. 3 Reg. cap. 15, v. 5, unum tantum peccatum dicitur admisisse David: *Eò quòd fecisset David rectum in oculis Domini, et non declinasset ab omnibus, quæ præceperat ei curculis diebus vite sue, excepto sermone Uriæ He-thæi.*

Sed est communis aliorum opinio, in hoc consilio atque conatu peccasse non leviter Davidem. Quod tenent Abulensis q. 3, Cajetanus, Dionysius. Neque est illius sententiæ ratio difficilis, quia, ut paulò ante diximus, tam severi supplicii comparatione Nabalis sanguis erat innocuus, cum neque grave videretur delictum, sive negata ab illo alimenta consideres, sive irrogata ab immoderata lingua contumeliam. Neque si seclus esset capitale, puniri debuit nisi à publicâ atque legitima potestate, qualem tunc nondum acceperat David, cum non tam esset constitutus et admissus à populo, quam unctus et designatus ad regnum. Quòd si etiam innocentes delere constituerat, cum usque ad canes grassaturum diceret ferrum, quo se ac suos ad illud hostile negotium accinxerat, quæ ulla erit honestatis species, quæ tantæ crudelitati possit obtendi? Accedit, quòd ipsemet David, v. 54, fatetur in eâ eadem quam animo designaverat, interventurum fuisse peccatum, nisi prudens Abigail, ac festiva sedulitas arma extorsisset è manibus.

At qui, dices, fieri potuit, ut semel tantum peccaverit David, ut nuper dicebamus ex lib. 3 Reg. cap. 15, nimirum quando Uriæ thalamum adulterio, et manus sanguine fœdavit? Hoc ipsum ego dicerem de numerato populo, in quo fuisse peccatum, illudque non leve, probant multa hominum millia, quæ in illius sceleris expiationem extinctæ sunt, 2 Reg. 24. Hoc autem peccatum ad verbum Uriæ non pertinebat, ut vides. Huic igitur rationi respondeamus oportet.

Interpres non aliam adhibent solutionem, quam alia peccata, quæ fatentur à Davide patrata, ejus esse ordinis ac gradus, ut cum hoc peccato de Uriæ cæde comparata, peccata existimari non debeant. Quare putant eo loco de peccatis, ut ipsi loquuntur, enormibus tantum esse sermonem, qualia, præter Uriæ verbum, non fuisse reliqua. Ita Abulensis in cap. 15 lib. 3 Reg. q. 3; Hugo, Dionysius, Lyra, Caje-

tanus. Quæ solutio aliis fortassè merito, mihi nullo modo satisfacere potuit. Quare tentabo alias adhibere solutiones, ex quibus lector, quam volet, eligat, nisi omnes omnino reprobandas putet.

Et antequàm ad illarum vim et pondus explicandum aggredior, observo usitatum esse in Scripturâ sacrâ, ut quædam proponat eo modo, ut de omnibus generibus ac modis intelligenda esse videantur, quæ tamen de uno tantum genere, aut ordine explicari debent necessariò: aut cum de omnibus aliquid affirmet, aut neget, aliquid tamen addit, quod excludendum sit, aut addendum universali signo. Osee cap. 9, omnes filii Ephraim, aut extinguendi dicuntur in utero, aut statim à partu perituri: *Ephraim quasi avis, volabit gloria eorum à partu et ab utero et ab conceptu.* Et statim addit: *Quòd etsi generaverit filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus.* Jeremiæ cap. 44, v. 27: *Consumantur omnes viri Juda, qui sunt in terrâ Egypti, gladio et fame, donec penitus consumantur.* Sed statim dicuntur ex eo numero aliquot fore non consumendos: *Et qui fugerint gladium, revertentur de terrâ Egypti viri pauci.* Et in hoc ipso argumento sunt exempla admodum illustria. Hic enim ipse David facturus dicitur omnes Dei voluntates, Actor. 15, v. 22, et tamen in verbo Uriæ à Dei voluntate declinavit. Quare necesse non erit, ut secundum Scripturam hæc verba quam verissima sint, ut nullo modo in aliquo peccatorum genere peccaverit David. Quod autem genus peccatorum negetur, explorandum est.

Quædam admisit peccata David, antequàm regnum iniret Israel, quædam, ubi regni sceptrum consecutus est; alia, quæ ad privatam, alia, quæ ad publicam œconomiam dissolvendam ac corrumpendam pertinent. Si verum esset, quod putat Abulensis, in numeratione ac censu populi, de quo 2 Reg. cap. 24, non peccasse Davidem, sed potius peccatum illud esse populi, solutio hujusmodi non esset difficilis: dici etenim posset, nunquàm peccasse Davidem, excepto verbo Uriæ, ex quo regnum obtinuit. Nam cum de cæde Nabal consilium inivit, nondum Israelitici regni gubernaculum sumpserat. Sed quod Abulensis putat, nemini probatur: cur enim tam grave supplicium subisset populus, nisi grave aliquod peccatum præcessisset? Neque ignorabat Joab illam numerationem non fore sceleris expertem, cum illum ab ejusmodi facto detertere voluit. Et

ipse rex aperit confessus est, cum dixit v. 10: *Peccavi valde in hoc facto, sed precor, Domine, ut transferas iniquitatem servi tui, quia stultè egimus.* Quæ autem fuerit hujus peccati gravitas, dicemus suo loco.

Dici fortassè posset, tantum in Uriæ verbo peccasse Davidem, quia illud tantum peccatum publicum fuit, cum re ipsâ Uriæ thalamum adulterio fœdaverit, et Uriam innocentem occiderit; reliqua verò peccata neque in actum prodierint, neque fuerint omnino manifesta. In Scripturâ verò sacrâ illa dicuntur esse, quæ facta cognoscuntur; et illa facta esse negantur, quæ ignota sunt. Sic Melchisedech ad Hebr. 7, sine patre esse dicitur, sine matre, et sine genealogiâ, quia de ipsius genere atque natalibus nihil est à Scripturâ sacrâ proditum. Hoc sensu spurii sine patre dicuntur, et his notantur literis S. P., id est, *sine patre*, quia incertis sunt natu parentibus. Cum ergo Davidis animum atque consilium non fuerit consecuta cædes Nabal, et quid ipse cogitaverit, illi tantum nõssent, quorum ipse manus in Nabal, illiusque familie exitium armasset; et hominum vulgus cogitationes hominum neque videat, neque curet, illud tantum esse peccatum judicat, quod exitus probat. Quare apud vulgares homines imperitamque multitudinem, à quorum loquendi consuetudine Scriptura sacra recedere non solet, non sat est, peccatum voluisse, aut aliquem adhibuisse conatum, nisi voluntatem et studium consequatur eventus. Idcirco hoc peccatum esse vulgus non putabat, quia neminem videbat extinctum, neque quo sensu fuerit David protectus, meditabatur. Sed huic expositioni obstat numerati populi manifestum peccatum, illudque septuaginta mille hominum interitu puniunt.

Alio modo dici posset David tantum semel peccasse in casu Uriæ, quia tunc ut homo privatus, suæ obsecutus libidini peccavit; si quæ verò alia fuerint peccata, admisit ut publica persona, quæ fuit numerasse populum, aut aliquod utilisse iudicium non æquum, aut certe hoc, de quo nobis in præsentia commentatio. Sed neque hoc ullo modo satisfacit, quia etiam in aliis peccatis suis affectibus obsecutus est: forori nimirum, aut studio vindictæ, cum ad Nabalis cædem anhelabat; ambitioni, cum populi censum haberi voluit; aut, ut nonnulli volunt, avaritiæ. Quare non errore lapsus est in publicâ causâ procurandâ, sed privatâ malitiâ, dum plus satis sibi affectibus indulget.

Res est sanè difficilis, in quâ laborarunt plurimum interpretes, qui fermè omnes eò inclinant, ut putent in uno tantum Uriæ verbo peccasse Davidem, quia hoc fuit enorme; reliqua verò illius comparatione exigua, sive genus illorum, seu durationem spectes. Quam ego sententiam sic explico: In Scripturâ sacrâ usitatum est, ut si pauca desint ex magno numero, nihil existimetur defuisse. Unde si ex multis unus peccavit homo, nullus peccasse dicitur, et omnes dicuntur non peccasse. Sic quia David multa edidit opera laudabiliter et sanctè, etiãmsi aliquando peccaverit, quia id fuit perquam rarò, nunquam peccasse traditur, aut quod idem est, omnes Dei fecisse voluntates. Sic de illo Actor. cap. 15, v. 22: *Inveni David filium Jesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.* Et Eccli. cap. 49, v. 4, dicitur non admisisse peccatum. Et idem affirmatur de Josiâ atque Ezechîâ, qui licet aliquando peccaverint, id fecere perquam rarò, et innumeris beneficiis, peccatorum suorum nomen atque memoriam obtulerunt. *Præter David, et Ezechiam, et Josiam, omnes peccatum commiserunt: nam reliquerunt legem altissimi reges Juda, et contempserunt timorem Dei.*

Ut ergo peccata numero pauca, ubi rectè facta occurrunt numero plurima, nulla existimantur, sic etiãmsi peccata, quæ aut levia sunt, aut quæ brevi fuerint ab animo bene constituto detersa, neque diù insederunt, obstinate conscientia, censentur non fuisse: sicut natus non existimatur, qui ubi primò est exceptus in lucem, statim interit. Quomodò puer ex adulterio natus ex Bethsabæ non numeratur in filiis David, quia vix diù natus interit. Et cum filia Archisynagogi verè mortua fuerit, Christus tamen, Matth. cap. 9, dixit non esse puellam mortuam, quia nempe citò erat ad vitam reditura. Et idem Christus Joan. 17, dixit se non esse in mundo, quia citò erat abiturus è mundo. Sic. I. 3 de Divortio, uxor si brevi est reversa, non dicitur divortisse. Id quoque Hieronymus docet Epist. ad Rusticum, et habetur in cap. Septies 25, de Penit. d. 5: *Septies cadit justus, et resurgit. Si cadit, quomodò iustus; et si justus, quomodò cadit? Sed justus vocabitur, cum non amittit qui per penitentiam semper resurgit.* Cum igitur in verbo Uriæ, id est, in peccato contra Uriam, diu hæserit David, quia jam natus erat ex adulterio filius, quando à Natham propheta reprehensus resipuit, et egit penitentiam, illud solum pec-

catum admisse narratur. Cætera omnia statim excruciat est, ut primum ad se rediit, quale fuit hoc, quod ad orationem Abigail confestim danna vit, et gratias egit, quod ab illa prohibitus gladium in vagina reconderet, et manus referret à cæde parat. Quocirca optimè juxta communem hominum sensum, et Scripturæ consuetudinem, excepto verbo Uriæ, nunquam declinasse dicitur David à viis Domini, quia vel modicè dedit, vel statim rediit. Quæ verò ita sunt, vulgus hominum à peccatorum nomine et turpitudine liberat.

An verò David violato ad preces Abigail juramento peccaverit, cum Nabali pepercit, cui extrema omnia fuerat minatus, non est questio difficilis, quam diluit Augustinus serm. in Decollatione Joannis Baptiste, et Beda homil. 44 in eodem festo, ubi negat sibi intercessisse peccatum, sed potius grave in executione fuisse futurum. Vide 22, q. 4.

VERS. 36. — VENIT AUTEM ABIGAIL AD NABAL, ET ECCE ERAT EI CONVIVIUM IN DOMO EJUS, QUASI CONVIVIUM REGIS. Rediit domum Abigail læta, quod à conjugis jugulo Davidis ferrum avertisset, quem invenit hilarem, et multitudine convivarum, et splendore generis convivii. Erat enim regio instructum apparatu, id est, abundans et splendidum, quale à regibus exhiberi solet. Est autem usitatum, et penè proverbiale in Scripturâ, ut quæ eximia sunt, regum esse dicantur. Sic Cantic. 7, sponsæ capilli purpureæ assimilantur regie, id est, pretiosæ. Et Isai. 60, lactanda dicitur Ecclesia regum mammilla, id est, suavi ac nobili. Et magnæ delicie regum esse dicuntur, Genes 49: *Probebit delicias regibus*. Cum autem conjugem jucundum et obvium invenisset, nihil illi eorum, quæ gesta fuerant, aperuit, tum ne nocturnum illud convivium intempestiva narratione turbaret, tum quia in temulentis commota mens est, et parum rebus percipiendis aut considerandis idonea. Expectavit igitur matutinam lucem, in eum vinum per otium dormisset, rem totam cognosceret, et quid præsens ille rerum articulus exigeret, accuratius expenderet.

VERS. 37. — ET EMORTUUM EST COR EJUS EXTRINSECCUS, ET FACTUS EST QUASI LAPIS. His verbis grandis significatur stupor, qui ex subito quodam horrore, et ex duro atque inopinato successu ac nuntio concipitur, qui solet sic hominem vehementer afficere, ut exsanguem reddat et exanimem. Dicitur autem cor Nabalis

emortuum, quia sic obstupuit, ut omnem amiserit sensum, quod sæpè in metu atque dolore contingit. Legimus enim, et vidimus sæpè multos sic fuisse examinatos dolore, ut habiti etiam fuerint pro mortuis. Quare in gravi stupore, atque ægitudine animi, et mens excidisse, et oculis lux sublata quibusdam fuisse dicitur. Sic sanè Ovidius de se lib. 4 de Tristibus eleg. 3, ex eo quod aliis contigisse viderat:

Non aliter stupui, quam qui Jovis ignibus lectus

Vivit et est vitæ nescius ipse suæ.

Ut tamen hanc animi nubem dolor ipse removit,

Et tandem sensus convalescere mei.

Neque aliud significant illa poëtarum fabulosa commenta, quæ fingunt Niobem, cum filiorum cædem audisset, conversam fuisse in lapidem, quam illam præ nimio dolore amississe sensum omnes, et instar lapidis obriguisse. Hoc omnino accidit Nabali, ubi primum didicit, quo in periculo fuerit, et quam abluerit parum ut inter epulas et coetus ebriorum, ebrius ipse et amens occideretur. Hæc fuit sine dubio causa, cur cor mortuum esse dicitur interis. Est enim magister, quod docent quidam Hebræorum radeistri, idè in lapidis similitudinem induxisse cor, quia vehementer doluit Nabal oblata Davidi ab uxore munera suis facultibus fuisse detracta.

VERS. 38. — CUMQUE PERTRANSHISSET DECEM DIES, PERCUSIT DOMINUS NABAL, ET MORTUUS EST. Decem dies transegit Nabal alienus à se ipso, ita ut lapidem potius, aut candicem, quam hominem vocares: quibus exactis interiit à Domino percussus, an novâ aliquâ plagâ, vel ingravescente magis cordis duritie, incertum est: aliquid tamen accidisse à sensuum stupore et cordis induratione diversum, verisimilius, quia post decem dies percussus esse dicitur, novâ videlicet plagâ, sicut indicat ipsum dicendi genus.

VERS. 39. — BENEDEICTUS DOMINUS, QUI JUDICAVIT CAUSAM OPPROBRII MEI DE MANU NABAL, ET SERVUM SUUM CUSTODIVIT A MALO. Hinc colligebat Abulensis, ut nos supra notavimus, non tam Davidem successuisse Nabali, quod rogatum vitæ subsidium denegasset, quam quod legatos onerasset conviciis, et Davidis socios fugilivorum ignobilem turbam appellasset. Ego in opprobrio utrumque cognosco, et interrogatam ignominiam Davidi ac sociis, et negatum esse quod pecebatur, alimentum; repulsam enim pati opprobrium quoddam est. Unde qui non exorat, quod orat supplex, confundi dicitur,

aut erubescere, ut paulò ante dicebamus. Agit ergo gratias David Deo, quod non permiserit vindictam opprobrii illius sumi à mortali manu; sed ipso inclementiæ atque injuriæ illius vindex esse voluerit. Quibus verbis agnoscat conatum illum non esse futurum sceleris expertem, quando se à malo servatum esse profitetur.

ET MALITIAM NABAL REDDIDIT DOMINIS IN CAPUT EJUS. Malitia Nabal fuit ingratus animus, inclementia, verborum libertas, et lingue immoderata prociacitas; quæ luto homo ille rusticus et barbarus capitali poenâ. Et licet ejusmodi supplicium irrogari soleat leviori ac veniali culpa, qualis fuit uxoris Loth, quæ in statuam salis conversa est, Genes. 19, et Prophete, qui occisus fuit à leone, 3 Reg. cap. 13, tamen improbabile non est aliquid à Nabale commissum esse gravius, cum indigentibus, beneque de se meritis, quo tempore rebus abundare omnibus, subvenire noluerit, propter quod tam severo decreto in illius caput actum est.

VERS. 39. — ET LOCUTES EST AD ABIGAIL, UT SUMERET EAM SIBI IN UXOREM (1). Placuit Davidi plurimis de causis Abigail, et quod speciosa esset, ac liberali formâ, quod eloquio prudens, et optima mater familiæ, et quod illius operâ manus suas servasset innoxias, et commanem totius populi invidiam et odium declinasset, quam non effugisset, si contribulem suum Nabal propter negatam alimoniam occideret. Quare illam uxorem sibi assumere decrevit, deque eâ re legationem misit. Quam ille accepit lubens, et quasi magnum agnosce-

(1) David ducens Abigail, representavit Christum, qui sibi Ecclesiam ex gentibus respondit. Hæc enim amisso viro, cui ante juncta fuerat, transivit ad Christum, censu pio dives, humilitatis et fidei, misericordiæ quoque dotata patrimonio, etc., cui sponsus et jucunditatem confert et gratiam, emundans eum ab omnibus pulchritudinis ejus impedimentis, v. ait S. Ambros. Epist. 23 ad fren. Qui et subdit Achinoam alteram Davidis uxorem significasse synagogam Judæorum. Achinoam enim, inquit Ambrosius, Hebr. idem est, quod *frater mei commotus*; talis autem fuit synagoga, quam nutantem inveniens et diabolo, sicut leo diruit et jucunditatem ejus abstulit, et arecere fecit fructus ejus, et juxta illud psalm. 45: *Posuisti nos in parabolam gentibus, commotionem capitis in populo tuo*. Apollus tamen Pagani, in Nom. Hebr.: Achinoam, inquit, Hebr. idem est quod, *frater jucunditatis*, sive pulchritudinis; aut, *frater meus decor*, sive jucunditas; quod Judæis ad Christum conversis aptè congruit.

(Corn. à Lap.)

ret beneficium, procuravit in faciem, et absentem Davidem, ex Hebræorum opinor consuetudine, supplex adoravit. Et insuper addidit, existimare se bene secum agi, si modò liceat in domo David è servitorum pedibus sordes abluendo deletere (1).

VERS. 42. — ET FESTINAVIT, ET SUBREXIT ABIGAIL. Non distulit Abigail postulata complere, neque deterruit à nuptiis aut Davidis inopiâ, aut sterilitis et vasta solitudo, in quâ vagus et profugus incertis semper sedibus errabat; neque Saulis potentia, qui nullum non movebat lapidem, ut quem ambibat conjugem, opprimeret. Sed confestim assumpsit secum puellas quinque pedessequas et honorarias, et secuta nuntios, seu verius paranymphos et pronubos, ad Davidem abiit, et cum eo concubiali vinculo sociata est. Quid deinde fecerit Abigail, dum vagus et extorris in sylvis vagaretur novus maritus, Scriptura non tradit; est tamen verisimile, rediisse in Carmelum, ut rem familiarumque curaret, interim dum David incertis per sylvas sedibus erraret; neque enim verisimile est, habere voluisse Davidem secum in confragosis locis, et expositis Saulis insidiis, feminam delicatam et nobilem, et quæ futura erat cum suo comitatu femineo militibus impedimento maximo. Absens verò prestare poterat varios usus illi exulum turbæ, cum præbere posset ad victum necessaria, commodare hospitium, si quando ad Carmelum, qui non proel aberat, divertiret. Cum autem jam habuit certam sedem extra Saulis regnum, in terrâ Philistinorum, in civitate Siceleg, ibi secum habuit Abigail, ut constat cap. 50; nam inde ab Amalecitis abducta dicitur captiva, et in civitate Geth cap. 27.

Hæc autem Abigail meliori, quam alia uxore

(1) VERS. 41. — ECCE PARULA TUA SIT IN ANGLIAM, UT LAVET PEDES SERVORUM DOMINI MEI. Abigail absentem Davidem, quasi presentem in legatis ab eo missis alloquitur, eoque se vocat famulam et ancillam; atque hæc suâ humilitate meruit fieri ejus uxor et regina Israël. Unde ipsa typus fuit B. Virginis, quæ electa à Deo in sponsam, et à Verbo in eâ incarnando in matrem, dixit Gabrieli archangelo: *Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum*. Ideoque ipsa ancilla Dei facta est mater Dei. Verè Eccles. c. 26, v. 1: *Mulieris bona*, inquit, *beatius viri, numerus enim amorum illius duplex; mulier fortis oblectat virum suum, et annos vitæ illius in pace implebit; pars bona, mulier bona, etc.*; et v. 16: *Gratia mulieris sedulo delectabit virum suum: Gratia super gratiam, mulier sancta et pudorata*. Talis enim fuit Abigail.

(Corn. à Lap.)

res, loco spūi Davidem esse debuit, tum propter alia ingenii liberalis ornamenta, tum quia illum subsidio iuvit, atque consilio; et quia eo illi nupsit tempore, quando inops erat, extorris et vagus, et potentissimi regis insidiis et armis appetitus ad eadem. Aliae uxores tunc in illius thalamum sociali fœdere venerunt, unâ exceptâ Achinoam, quando aut rex erat renuntiat, aut certè eo apud omnes habitus loco, ut in exercitu Sâul's princeps haberetur, et ab illo cuncti summa sperarent omnia. Quare ipsa, cum Davidi nupsit, multo quàm ille erat locupletior. Cui dicere potuit multo veriùs, quàm Oenone Paridi, cui servo atque pastori nupsit, à quo tamen, cum è regio sanguine ortum se esse cognovit, derelicta fuit: ad quem illa sic graviter meritoque conquesta:

Nondum tantus eras, cum te contenta marito

Edita de magno flumine Nympha fui.

Qui nunc Priamides (adsit reverentia verò)

Servus eras, servo mibere Nympha tuli.

VERS. 45. — SED ET ACHINOAM ACCEPTIT DAVID

EX JEZRAEL. Eodem tempore, quo durius vexabatur à Saùle, alteram etiam duxit uxorem, ex qua primogenitum suscepit Adoniam; quam etiam secum habuit in Siecele, ut habes infra, cap. 50. Erat autem Jezrael in tribu Juda, in eo ipso loco, in quo aliquandiu vagatus

CAPUT XXVI.

1. Et venerunt Ziphæi ad Saùl in Gabaa dicentes: Ecce David absconditus est in colle Hachila, quæ est ex adverso solitudinis.

2. Et surrexit Saùl, et descendit in desertum Ziph, et cum eo tria millia viro- rum de electis Israel, ut quæreret David in deserto Ziph.

3. Et castrametatus est Saùl in Gabaa-Hachila, quæ erat ex adverso solitudinis in viâ; David autem habitabat in deserto. Videns autem quòd venisset Saùl post se in desertum,

4. Misit exploratores, et didicit quòd illic venisset certissimè.

5. Et surrexit David clam, et venit ad locum ubi erat Saùl; cùmque vidisset locum in quo dormiebat Saùl, et Abner filius Ner, princeps militiae ejus, et Saùl-

est David, non longè à Maon, Ziph, Carmelo: has enim simul numerat Josue, cap. 15, v. 55.

VERS. 44. — SAUL ATQUE DEBIT MICHOEL FILIIAM SUAM, UXOREM DAVID, PHALTI FILIO LAIS (1). Hinc apparet, quàm esset ingenio instabili Saùl, cùm uxorem abstulerit, quam antea traderat Davidi, cùm priùs illum futurum esse regem agnovisset; à quo precibus obtinuit et lacrymis, ut sui generis ac nominis rationem haberet. Jam verò sic est in diversa mutatus, ut ablatâ filiâ, quæ servandæ fidei atque amicitiae vinculum esse poterat, ruperit nexum qui fœderis illius, aut solus, aut maximus esse debuit. Multa hic quærit Abulensis, an videat in his nuptiis aut dissolvendis, aut contrahendis peccaverit Saùl, et David, Michol, et Phalti; quas ego quæstiones prudens omitto, quia meorum partium esse non puto. Videat apud Abulensem, qui plura volet (2).

(1) Tradunt, vel potius more suo fabulantur Rabbini, Phalti non cognovisse Michol, eò quòd gladius inter ipsum et Michol interjaceret, ideoque ipsum mansisse illiberum sine filiiis. Alii asserunt id eum fecisse ex studio pietatis et castitatis. Alii alia comminiscuntur; sunt enim ipsi non vasorum, sed opinionum et somniorum figuli. (Corn. à Lap.)

(2) QUI ERAT DE GALLIM; urbs erat facillè Benjaminitica, quippe quæ ab Isaiâ 10, 50, cum urbibus ejus tribus, Laia et Anathoth, recensetur. Septuaginta editionis Romane legunt *Romma*; Complutenses, *Gallim*. (Galmet.)

CHAPITRE XXVI.

1. Cependant ceux de Ziph vinrent trouver Saùl à Gabaa, et lui dirent: David est caché dans la colline d'Hachila, qui est vis-à-vis du désert.

2. Saùl prit aussitôt avec lui trois mille hommes choisis de tout Israël, et alla chercher David dans le désert de Ziph.

3. Il campa sur la colline d'Hachila, qui est vis-à-vis du désert, sur le chemin. David demeura alors dans ce désert; et comme on lui dit que Saùl venait l'y chercher,

4. Il envoya des gens pour le reconnaître, et il apprit qu'il était venu très-certainement.

5. Il partit donc sans bruit, et s'en vint au lieu où était la tente de Saùl. Il remarqua le lieu où était la tente de Saùl et d'Abner, fils de Ner, général de son armée; et voyant, par le profond silence qui régnait dans tout le camp,

lem dormientem in tentorio, et reliquum vulgus per circuitum ejus,

6. Ait David ad Achimelech, Hethæum, et Abisai filium Sarviae, fratrem Joab, dicens: Quis descendet mecum ad Saùl in castra? Dixitque Abisai: Ego descendam tecum.

7. Venerunt ergo David et Abisai ad populum nocte, et invenerunt Saùl jacentem et dormientem in tentorio, et hastam fixam in terrâ ad caput ejus; Abner autem et populum dormientes in circuitu ejus.

8. Dixitque Abisai ad David: Conclutis Deus inimicum tuum hodiè in manus tuas: nunc ergo perfodiam eum lanceâ in terrâ semel, et secundo opus non erit.

9. Et dixit David ad Abisai: Ne interficias eum; quis enim extendet manum suam in Christum Domini, et innocens erit?

10. Et dixit David: Vivit Dominus! quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies ejus venerit ut moriatur, aut in prælium descendens perierit,

11. Propitius sit mihi Dominus, ne extendam manum meam in Christum Domini. Nunc igitur tolle hastam quæ est ad caput ejus, et scyphum aque, et abeamus.

12. Tulit igitur David hastam et scyphum aque qui erat ad caput Saùl, et abierunt; et non erat quisquam qui videret et intelligeret, et evigilaret, sed omnes dormiebant, quia sopor Domini irruerat super eos.

13. Cùmque transisset David ex adverso, et stetisset in vertice montis de longè, et esset grande intervallum inter eos,

14. Clamavit David ad populum et ad Abner, filium Ner, dicens: Nonne respondebis, Abner? Et respondens Abner, ait: Quis es tu qui clamas et inquietas regem?

S. S. IX

que Saùl dormait dans sa tente, et tous ses gens autour de lui,

6. Il dit à Achimelech, Héthéen, et à Abisai, fils de Sarvia, frère de Joab: Qui veut venir avec moi dans le camp de Saùl? Abisai lui dit: J'irai avec vous.

7. David et Abisai allèrent donc la nuit parmi les gens de Saùl, et trouvèrent Saùl couché et dormant dans sa tente; sa lance était à son chevet, fichée en terre; et Abner et tous ses gens dormaient autour de lui.

8. Alors Abisai dit à David: Dieu vous livre aujourd'hui votre ennemi entre les mains; je vais donc avec ma lance le percer jusqu'en terre d'un seul coup, et il n'en faudra point un second.

9. David répondit à Abisai: Ne le tuez point; car qui étendra la main sur l'oint du Seigneur, et sera innocent?

10. Et il ajouta: Vive le Seigneur! à moins que le Seigneur ne frappe lui-même Saùl, ou que le jour de sa mort n'arrive, ou qu'il ne soit tué dans une bataille, il ne mourra point.

11. Dieu me garde de porter la main sur l'oint du Seigneur! Prenez seulement sa lance qui est à son chevet et sa coupe, et allouons-nous-en.

12. David prit donc la lance et la coupe qui était au chevet de Saùl, et ils s'en allèrent. Il n'y eut personne qui les vit et sût ce qui se passait, ou qui s'éveillât; mais tous dormaient, parce que le Seigneur les avait assoupis d'un profond sommeil.

13. David étant passé de l'autre côté, s'arrêta sur le haut d'une montagne qui était fort loin, y ayant un grand intervalle entre lui et le camp;

14. Il appela de là à haute voix les gens de Saùl, et Abner, fils de Ner, et lui cria: Abner, ne répondrez-vous donc point? Abner lui répondit: Qui êtes-vous, vous qui criez de la sorte, et troublez le repos du roi?